

Factsheet diftar

Wat is diftar?

Om ervoor te zorgen dat bewoners (beter) afval gaan scheiden, heeft u als gemeente grofweg drie instrumenten voor handen: communicatie, service en financiële prikkels. Waar goede communicatie er met name voor zorgt dat intrinsiek gemotiveerde mensen afval gaan scheiden, sturen service-instrumenten (bijv. inzamelfrequentie en nabijheid van containers) het gedrag van bewoners die gevoelig zijn voor gemak. Daarnaast hebben gemeenten de mogelijkheid om inwoners financieel te stimuleren hun afval te scheiden. De meest toegepaste en effectieve vorm van een financiële prikkel is het **gedifferentieerd tarief**, kortweg 'diftar'.

Ontstaan vanuit het credo 'de vervuiler betaalt', past bijna de helft van alle Nederlandse gemeenten (een vorm van) het diftarsysteem toe om te komen tot betere afvalscheiding. Het principe van deze financiële prikkel is eenvoudig: wanneer je als huishouden goed je afval scheidt, en zodoende minder restafval overhoudt, betaal je een lagere afvalstoffenheffing. Wanneer je niet de moeite neemt om je grondstoffen gescheiden van het restafval aan te bieden, wordt een hogere heffing in rekening gebracht. Goed afval scheiden wordt hiermee dus financieel beloond.

Verschillende vormen

Het toepassen van tariefdifferentiatie gebeurt op verschillende manieren. De meest gekozen vorm is 'volume-frequentie', waarbij burgers worden gestimuleerd hun restafval minder vaak aan de weg te zetten of in een verzamelcontainer te gooien (*frequentie* van verzamelen) en bovendien minder te betalen wanneer ze een kleinere container (minder *volume*) aanbieden. Deze methode stimuleert logischerwijs met name het scheiden van grondstoffen met een groot volume, zoals PMD en tuinafval. De container hoeft dan immers minder vaak aan de weg.

Daarnaast zijn er ook gemeenten die afrekenen op basis van het *gewicht* van het restafval. Dit maakt het vooral interessant om zware afvalstromen zoals gft, papier en glas beter te scheiden. Hierdoor is deze vorm van diftar erg interessant voor gemeenten die PMD nascheiden: hier wordt het volumineuze PMD tenslotte in het restafval ingezameld.

Verder maakt een kleine groep gemeenten gebruik van het zogenaamde 'dure zak'-systeem, waarbij restafval uitsluitend mag worden aangeboden in een relatief dure afvalzak, die de gemeente hiervoor te koop aanbiedt. Zo worden bewoners gestimuleerd om zo min mogelijk restafval over te houden.

Resultaten

De resultaten van diftar spreken voor zich. Niet alleen produceren gemeenten met diftar gemiddeld 48% minder restafval dan gemeenten zonder dit systeem^{1,2}, ook de kosten van het totale afvalbeheer zijn in deze gemeenten zo'n 20% lager³. Dit komt met name doordat er wordt bespaard op (steeds duurder wordende) verbrandingskosten van restafval én er meer waardevolle grondstoffen worden gescheiden⁴. Kijken we naar de landelijke doelstelling van 100 kilo restafval per inwoner per jaar, dan zien we dat van de gemeenten die dit doel in 2020 halen, 95% een systeem van diftar toepast.

Aandachtspunten

In gemeenten die invoering van een diftarsysteem overwogen worden vaak stevige discussies gevoerd. Tegenstanders geven aan dat deze financiële prikkel zou leiden tot ontwijkgedrag als dumpingen, bijplaatsingen en zwerfafval, en dat de kwaliteit van de gescheiden grondstoffen zou leiden onder het diftarsysteem. Recent onderzoek⁵ laat echter zien dat deze negatieve effecten nauwelijks tot niet optreden. De kwaliteit van gescheiden stromen blijkt in gemeenten met diftar niet wezenlijk af te wijken van gemeenten zonder diftar. Wel zien we dat de *algehele* kwaliteit van gescheiden stromen, los van diftar of geen diftar, de laatste jaren achteruit gaat. Er is daarom de komende jaren collectieve aandacht nodig voor het op peil krijgen en/of houden van de kwaliteit van gescheiden grondstoffen in alle Nederlandse gemeenten.

Ook in de hoeveelheid zwerfafval, dumpingen en bijplaatsingen zijn weinig verschillen waarneembaar tussen gemeenten met en zonder diftar. Respondenten in dit onderzoek geven aan dat de angst voor dergelijke neveneffecten vaak groter is dan hoe het in werkelijkheid uitpakt⁶. Gemeenten zetten wel vaak tijdens de invoeringsperiode van diftar extra in op handhaving en communicatie om dergelijk ontwijkgedrag, met name in gebieden met veel hoogbouw, te voorkomen.

¹ NVRD, RWS, Cyclus Management, 2021. Benchmark huishoudelijk afval, peiljaar 2020, p. 6.

² IPR Normag, 2021. Diftar als beleidsinstrument bij huishoudelijk afvalbeheer, p. 6-7.

³ RWS, 2020. Afvalstoffenheffing 2020, p. 4-5.

⁴ IPR Normag, 2021. Diftar als beleidsinstrument bij huishoudelijk afvalbeheer, p. 7.

⁵ IPR Normag, 2021. Diftar als beleidsinstrument bij huishoudelijk afvalbeheer, p. 8-9.

⁶ IPR Normag, 2021. Diftar als beleidsinstrument bij huishoudelijk afvalbeheer, p. 34.